

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marți, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strălăitate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47

Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
fie-care publicare.

Pângărirea dreptății și a culturii în Ungaria.

Ceterum censeo: Gimnasiul din Caransebeș.

Sînt aproape doi ani de zile, de când 72 comune — 100,000 locuitori — din fostul regiment confiniariu romano-banatic Nr. 13 prin reprezentanții lor legali, cu stricta observare a prescrișilor §§-lor 57—61 din art. de lege XVIII din 1871, au decis ca din interesele fondurilor grăniceresci — aproape 300,000 fl. — să dea 5% pentru înființarea și susținerea unui gimnasiu complet în Caransebeș.

E un an și jumătate, de când municipiul comitatens în congregațiunea ținută în 16 Ianuarie 1882 a pertractat această cauză și din considerațiune:

1. că în înțelesul §-ului 6 al rescriptului maiestic din 9 Iunie 1872, înarticolat în legea țerii prin art. de lege XXVII din 1873 fondul grăniceresc de cultură, precum și fondul general grăniceresc de avere, se administrează de comune, care sînt îndreptățite în propriul cerc de activitate a dispune cu interesele acestor fonduri spre scopuri de creștere, umanitare și economice-naționale;

2. că comunele, în înțelesul legii memorate, au avut deplin drept a dispune de interese spre înființarea unui gimnasiu complet în Caransebeș;

3. că comitatul, ca for de controlă față cu comunele numai decisiuni contrare legii le poate desaproba și nimici:

a luat decisiunile comunelor spre știință.

E aproape un an și jumătate de când deputațiunea grănicerilor constatătoare din Domnii: Generalul Traian Doda, Filaret Musta, Ioan Bartolomeiu, Iosif Seracin, George Băiaș, și Constantin Neagul s'a dus la Budapesta și a rugat atât pe ministrul president Tisza, cât și pe ministrul instrucțiunii publice Trefort, că, de oare ce grănicerii au mijloacele recerute, ba chiar și un edificiu corespunzător zidit spre acest scop, să și dea învoirea la această întreprindere salutară și neapărat de lipsă pentru populațiunea fostului regiment romano banatic Nr. 13.

Toate în zadar! Guvernul maghiar n'a aflat de bine, să ne dea până astăzi nici măcar un răspuns. Bărbați cu influință prin cercurile mai înalte au întrevinit pentru justa noastră cauză.

În zadar!

După cum sîntem informați ministrul instrucțiunii se opune din toate puterile.

Cauza? — Românismul!

În Banatul Timișan, un ținut de 500□ mile cu 1.200,000 de locuitori, partea cea mai mare Ro-

mâni n'avem o singură școală medie, în care copilașii unui milion de locuitori să audă un cuvânt propunându-se în limba lor.

Încă sub guvernul militar s'a deschis în anul scol. 1871/2 în Caransebeș prima clasă reală gimnasială, în care limba latină, istoria și geografia se propuneau în limba română.

După provincializarea graniței cu rezoluțiunea maiestică din 18 Maiu 1873 s'a hotărît înființarea unui gimnasiu superior de stat în Caransebeș avîsându-se ministrul de culte și instrucțiune publică a aduce în îndeplinire această hotărîre prea înaltă.

Dieta țerii însă n'a votat speșele recente și așa a împedecat deschiderea acestui gimnasiu de stat, recunoscut de necesar de însuși Majestatea Sa.

Gimnasiul real deschis sub regimul militar în anul 1871 s'a continuat până la clasă a IV-a, guvernul maghiar l'a străformat în școale civile propunându-se limba latină numai ca obiect facultativ obligator; eară limba română obligatoare numai pentru români, deși partea cea mai mare, ba în unele clase aproape toți școlarii sînt Români.

De 5 ani de zile catedra pentru limba română e vacantă. De un an de zile limba română nu se mai propune nici într-o clasă. Și dacă s'a mai propus limba română 4 ani dela devenirea vacantă a acestei catedre, aceasta e de a se mulțami numai zelului și râvnei profesorului de limba latină, care de bună voie și fără nici o remunerațiune a propus câte 10 oare pe săptămână.

De doi ani de zile profesorului de limba latină i s'a interzis prin ordinațiune ministerială întrebuițarea de alte manuale afară de cele scrise în limba maghiară. Va se dîcă: școlarii să învețe o limbă streină în altă limbă streină.

Ce e încă mai mult! Guvernul deschide înainte de aceasta cu 7 ani o școală de fete cu 6 clase. În școala aceasta situată în mijlocul unei populațiuni aproape române în contra prescrișilor legii, limba română nu se propune de fel, așa că copilețele noastre nu mai pot învăța nici religiunea, pentru că nu știu ceti românește.

Ce dîceți la toate acestea Dlor deputați români: Gall, Szerb, Antonescu etc?

Oare n'ar fi cu cale să ne aflăm și noi Bănățenii un „câmp al libertății” și acolo să strigăm în gura mare

„Împărate fă dreptate”

Cu ce inimă să mai meargă la bătae bravii noștri grăniceri spre apărarea tronului și a patriei, când ved, că chiar atunci, când a pus lumea în uimire prin eroismul lor depe coastele Bosniei și Erțegovinei, publicat în toată lumea, când ved, dîc, că nu li se împlinesce cea mai justă și ferbinte cerere —

cererea de a li se da voie ca pe banii lor să și facă o școală.

Oare sîntem răsvrătitori? Oare nu sîntem destul de loiali?

Caransebeș 31 Mai 1883.

Revista politică.

Sibiu, în 23 Maiu

În monarchia austro-ungurească campania electorală din Cislaitania este, care atrage mai mult atențiunea publică. În Bohemia este lupta între germani și între cechi, în Galiția între poloni și ruteni. Sînt remarcabile luptele aceste, pentru că germanii cari apar asupra de Cechi au la spatele lor o putere mare germăna, ear rutenii asupra de poloni au la spate o Rusie mare.

Camerile române s'au constituit și senatul a și votat un răspuns la mesagiul. Răspunsul este o parafrază la mesagiul, are însă importanță, că arată pe senat că este de aceleași păreri cu tronul și cu guvernul în cestiunea Dunărei.

Calătoria lui Moltke, a mareșalului prusian, prin Italia, a rescolit multă pulbere diaristică. O parte considerabilă de diare însemnate se ocupă cu acea călătorie. Adevărul, dacă mareșalul se preumblă pentru a și întări sănătatea sau pentru a studia pozițiunile strategice, va rămâne încă mult timp ascuns și învălît în norul pulberii. Fapta însă nu se poate ascunde, că o parte din francezi sînt foarte îngrijați și după cum am mai amintit se tem de o invasiune cu mult mai bogată de urmări ca cea dela 1870—1871.

Manifestul Țarului rusesc cu ocaziunea încoronării a cauzat resimțeminte. În Petersburg s'au sistat festivitățile de încoronare sub cuvînt că este bolnav împăratul Germaniei. Pretecștul acest ridicul n'a aflat creșeminte la nimenea.

Alecsandru, principele Bulgariei, va visita pre regele Carol la București.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare).

Vorbind așa Cristiano sări ușurel pe treptele de lemn, se plecă deși ascunse trupul în dosul rampei, își ridică mîna peste rampa aceasta și puse marioneta în mișcare cu o abilitate și o grație nespūsă.

— Dta veđi, dîse el tot vesel și cu o convicțiune reală, iată ilusia produsă fără teatru și fără decorații!

Veđi cum primesce figura aceasta, nu prea fin lucrată, și zugrăvită în culori întunecate, din ce în ce în mișcările sale aparența vieței. Dacă și-ași arăta o marionetă frumoasă, nemțească, poleită, zugrăvită, acoperită cu hârtie aurită și mișcându-se cu resoare, îndată ai vedea că este o păpușă, un vragiu mecanic, pre când mlădiosul burattino, ascultător la toate mișcările degetelor mele, merge, vine, salută, întoarce capul, încrucișează brațele, le ridică cătră cer, le mișcă în toate părțile, dă palme, bate părețele, cu bucurie sau cu desperare... Și Dta cređi a vedea zugrăvindui-se toate emoțiunile sale în față, nu-i așa? De unde vine minunea aceasta,

că un cap, schițat prin câte-va trăsături, din apropiere așa de urit, primesce, de odată, la jocul luminei, o espresie de realitate ce te face să uiți dimensiunile reale? Da, eu susțin, că, vedînd pe burattino în mîna unui artist adevărat, într'un teatru, a cărui decorații sînt bine potrivite, a cărui dimensiuni plane, și cadre sînt în proporție cu persoanele, îți uiți cu totul, că însuși nu ești în proporție cu mica scenă și cu micile ființe, îți uiți chiar că vocea, care-i face să vorbească, nu este a lor. Contopirea aceasta imposibilă în aparență a unui cap, ca pumnul meu și a unui glas așa de puternic, ca al meu se îndeplinesce prin un fel de beție misterioasă, în care te voui face să intri în cetișor și Dta. Și întreaga minune vine... Scii Dta, de unde vine minunea aceasta? Ea vine de acolo, că burattino nu este un automat, el ascultă de caprițele mele, de inspirația mea, de entuziasmul meu, toate mișcările sale sînt consecința ideilor mele și a vorbelor ce le atribuiu, în sfârșit ea vine de acolo că burattino este eu, adevărat o ființă și nici de cum o păpușă.

După cuvintele aceste înfocate, Cristiano coborî treptele, puse marioneta pe masă, se desbracă de surtuc, cerînd dlui Goefle pardon, că-i este prea cald și se aședă iarăși de a îndărătul pe scaun, spre ași continua istoria.

În decursul acestei întreruperi bizare dl Goefle era într-o atitudine numai puțin comică.

— Stăi! dîse el luând pe burattino a mână; tot ce mi-ai spus acuma este adevărat și foarte cu minte. Acum, esplică-mi plăcerea extraordinară ce am avut-o la reprezentațiile lui Cristian Waldo, însă, ce Dta nu-mi spui și ce ved lămurit este, că mica aceasta persoană bună ce o țin a mână... și care bucuros o ași face să se misce și să vorbească... Ei bine, micule prietin, dîse el infundându-și degetele în capul și în mănecile lui burattino, uită-te nișel la mine... da, da, tu ești foarte gentil, și te privesc cu plăcere din apropiere.

Ei, acuma te recunosc; tu ești Stentarello cel jovial, cel batjocoritor, grațiosul Stentarello, care m'a făcut, sînt două săptămâni, să rid atâta în Stockholm. Și Dta, fetu-meu, adause dl Goefle adresându-se cătră oaspele său, deși nu și-am vedut fața nici când, încă te recunosc după glas, după spirit, după veselie și chiar după sensibilitate; Dta esci Cristian Waldo, faimosul operante recitante a burattinilor neapolitani.

— Am onoarea a-ți servi, răspunde Cristiano Waldo închinându-se doctorului cu grație, și dacă doresci a afla cum de Cristiano del Lago, Cristiano Goffredi și Cristian Waldo sînt una și aceeași persoană, ascultă restul aventurilor mele.

— Ascult și sînt foarte curios: dară ași voi să știu, de unde vine numele acesta nou, Cristiano Waldo.

(Va urma.)

Desbaterea asupra proiectului de lege pentru scoalele secundare în casa magnaților.

(Urmare.)

Baronul Emil Pongracz: (Continuând) Înțelepții profesori germani nu se încumet a scrie despre evenimentele vechi neînsemnate din insulele mai îndepărtate ale lumii, până nu studiază din fundament opurile, ce au apărut în cestiunea aceasta, și până n'au cumpănit totul. În cestiunea de față își permit a judeca și așa esprima sentința asupra unei țări, pe care nu o cunosc, și asupra referințelor și instituțiilor, despre cari n'au date pozitive. Ei judecă în cazul de față asupra unor proiecte de reformă, fără a fi în stare a judeca scopul acelora, un scop, pe care îl cunosc numai din mistificările neconsciențioase ale scumpilor noștri cumetri sasi. (Așa e!) Temeinicia aceasta se și-o țină pentru ei noi nu voim să fim părtașii ei. (Ilaritate viuă).

Presidentul: În sensul punctului 52 al regulamentului casei sunt așa liber a ruga pre domnul baron să rămână la obiect.

Baronul Emil Pongracz: Trei puncte din proiect au escitat cu deosebire mânia inamicilor noștri. (Să audim).

Punctul întâiu e acela, care prescrie, că în scoalele medii cu limba de propunere nemaghiară, să se propună în clasa a 7 a și a 8-a limba și literatura maghiară în limba maghiară, și că din obiectele acestea să se depună și examenul de maturitate în limba maghiară. Limba de propunere poate fi prin urmare cea germană, sau cea română sau și cea sârbească în întreaga școală secundară, chiar și în clasa cea mai superioară — un privilegiu, precum nu se mai află în lume — (așa e!) se cere numai ca limba oficială și literatura statului să se propună în limba statului. Mare pericol amenință, ce e drept, pe agitatorii săsesi! Tinerimei i se dă ocaziune a putea ceti în limba maghiară opurile prea prețioase ale lui Aranyi, Petöfi, Vörösmarty, opuri, cari fac onoare ori-cărei națiuni din lume — (așa e!) Ea învață a scrie ungurese, ceea ce ați nimenea nu o scie, ea va deveni aptă, a putea conlucra pe terenul literaturii. Ea va iubi poate patria maghiară, care o a nutrit până acum în mod loial și consciențios fără a primi vre-o resplădă cuviincioasă.

Punctul al doilea e acela, care dă statului dreptul: de a esmite la esamenele de maturitate ale institutelor profesionale reprezentanți guverniali. Punctul acesta conține multe lucruri comice! Are statul spre scopul acesta lipsă de drepturi speciale? Și oare nu se înțelege aceasta de sine și nu e aceasta așa de natural, precum e respirațiunea și precum e ajutorul propriu?

Statul a recunoscut până acum de valide testimoniile scoalelor medii și n'a fost în drept a întreba, ce și cum se învață în acelea. (Adevărat!) Germania ar erumpe într'un ris omeric, dacă un politic de acolo s'ar încumeta a afirma, că statul n'are drept a trimite comisari la esamenele de maturitate ale institutelor publice! Cei dela „Schulverein“ cred ce e drept, că maghiarului nu-i compete aceea ce-i compete germanului. Renunțăm și la o astfel de logică temeinică! (Ilaritate.)

Punctul al treilea e acela, care cere, că profesorii scoalelor secundare au a depune esamen, și anunit, în decurs de 10 ani, în limba maghiară. Au să facă esamen? — se întreabă europeanul civilizat, mirându-se — „până acum n'au fost în esamenele? (Ilaritate.) N'au fost în adevăr! Acestea s'au considerat până acum de lusc. Cumcă n'au esistat esamenele, ne-o dovedesce faptul, că jumătate din profesorii aplicați în țeară n'au diplome. Dacă i-a plesnit prin minte candidatului de teologie, să părăsească cariera teologică și să meargă să propună fizica: nu l'a putut silă nimenea, să nu o facă. (Ilaritate.) Spre scopul acesta nu s'a cerut diplomă, ci simplu numai curagiu. (Ilaritate.) Profesorul de acum să aibă calificațiune? Acesta e păcat strigător la ceru! Să fie îndatorat a scii limba legală a țerei? Aceasta revoaltă sângele — acesta e motiv de ajuns, spre a purta războiu cu Ungaria. (Ilaritate.)

Batjocura e justificată la acest loc, căci aici se poate dice cu drept cuvânt; „*difficile est satyram non scribere.*“ Esamenul în limba maghiară a scos din fire pe marea națiune săsească, încât s'a vădut îndemnată a chema într'ajutor foaia „Augsburger Allgemeine Zeitung“, pe palavragia, care caută a și domoli durerea sufletului său sentimental prin următoarea esclamațiune plină de balsam; „De pe insulele germane dela poalele carpaților se aud bocituri de moarte în patria germană! — Se ridică valurile, acuși ne vom pomeni, că au îngropat în noroiul lor înfloritoarele câmpuri. (Ilaritate.)

„Uriașului german i se frânge inima la aușul acestor bocituri. Germanii sunt un popor târziu și

și dedați a stima la streini și umbra de drept. Ara-reori pretind a li se stima dreptul propriu. Poporul germân e însă și perseverant. *Furia tedesca* încă nu s'a stins cu desevărsire din sângele lui. Vai de profanatorul, care va stârni în germân simțământul de răsbunare. Acela nu va scăpa nepedepsit. Germanul acela, care se mai încumete, a apăra pe maghiar, nu mai înțelege vocea poporului său!“

Aceasta e un adevărat „*circumdederunt me*“, (Ilaritate,) pagubă numai, că în loc să plângi, îți vine a ride. (Așa e!) Ași putea cita multe diceri de acestea alese și de preț neperitoriu, de oare ce în urma diligenței demne de recunoscință și necurmăte și a culturii temeinică a amicilor noștri sasi s'a desvoltat în direcțiunea aceasta nobilă o literatură întreagă. Cred însă, că cele dișe vor fi de ajuns spre edificarea generațiunilor viitoare. (Ilaritate) Aceea ce afirmă domni sasi despre proiectul de față, este în contradicere directă cu adevărul. (Așa e!)

Proiectul de lege nu cere dela confesiuni și naționalități nici mai mult, nici mai puțin, decât aceea ceea ce e în interesul statului, îndatorat a cere.

El nu cere altceva, decât că scoalele secundare să fie astfel organizate, încât fiecare să poată învăța limba maghiară și că profesorii să fie astfel pregătiți, încât să poată propune în direcțiunea indicată, (Așa e!) Zace în natura sasului de a mistifica adevărul, de a plănui vicleșuguri și de a denuncia — nu e vina noastră. Nu noi i-am crescut; aceasta constituie marea virtute a lor proprii.

Cultura mării națiuni săsesi poate înflori și de aici înainte; sasii pot împărtăși instrucțiunea și mai departe în limba germană, pot sta în legătură cu Germania și se poate susține buna înțelegere între elementul maghiar și german. La aceasta nu se împotrivesc nimenea. Fie convinși învățații germani, că în toată țeara nu e om treaz la minte, care ar voi să rumpă legătura, ce încopie națiunea și cultura noastră de un secol încoace de desvoltarea culturii germane. (Așa e!)

Fie care om cult din țeară scie nemțește. Copiii noștri primesc încă în frageda etate educațiunea dela femei germane din nord, spre ași putea însuși limba germană și a putea sorbi apoi cu timpul din bogatul isvor al culturii germane. Tinerii noștri studiază la universități germane, spre ași primi acolo direcțiunea dela marii maeștri, dela marii învățați, pe cari și ați îi stimăm cu toate, că mulți dintre ei s'au arătat a fi politici naivi și prostuți. (Ilaritate.)

Nu voiu să capacitez pe învățații germani în privința îndreptății acestui proiect. Departe dela mine o astfel de încercare.

Ori ce ar cuprinde proiectul: germanul n'are cuvânt a se amesteca. (Așa e!) Aceasta e o afacere internă a Ungariei, Ungaria singură are a vorbi. (Aprobare.)

Comunitatea de interese încopie monarchia noastră de Germania. Legătura aceasta nu se poate altera, nici prin agitațiunile „Schulvereinu-lui“ și nici prin denunciațiunile sasilor. Suntem aliații Germaniei, nu însă provinciei acesteia. (Așa e!) Articollii agitatori din foile germane îi respingem ca pe un amestec neîndreptătit în afacerile noastre interne. (Aprobare.)

Domnilor sasi, cari și-au cam uitat de datorințele patriotice și cari în ura lor față cu nizuințele juste și pre deplin îndreptățite ale statului maghiar s'au dat așa departe, încât au așfătat prin răspândirea de sciri false pe Germania nu numai contra patriei, ci chiar contra monarchiei noastre, domnilor acestora le am putea ține o prelegere despre datorințele constituționale și patriotice, cari nu permit căutarea ajutorului afară de patrie. Chiar în numele intereselor culturale accentuate de atâtea ori de sasi am avé cuvânt să pretindem primirea acestui proiect. Interesele culturale sunt mai înalte decât interesele profesionale și naționale. Proiectul de altcum nu știrbesce interesele sasilor. Cultivarea limbei lor nu suferă prin proiect, având numai a învăța pe lângă ea și limba maghiară, precum învață limbele moarte: latină și elină. Prin limba maghiară prosperează ei înșiși pe terenul administrativ, politic și economic. De altcum putem asigura pe sasi, că factorii statului maghiar au trecut cu proiectul acesta și așa toate marginile ecuității. Toate acestea le am putea spune sasilor. Față cu astfel de oameni trebuie însă să renunțe a ne provoca cu succes la patriotism, cultură, ecuitate și constituționalism.

De altcum va eși și în Germania la lumină „*mala fides*“ a jocului lor, și atunci vom învinge.

Scopul sasilor nu poate fi susținerea culturii germane, căci aceasta nu e amenințată; scopul lor nu e susținerea elementului german, căci acesta se allipesce — cu excepțiunea mânei de oameni a sasilor, — de națiunea maghiară și e mândru a se numi

maghiar. Acestea sunt numai preteceste. Scopul lor nu e cultura, ci politica, care urmărește alterarea pactului germano-austro-ungar. (Adevărat!)

Sunt amicul libertății în vorbire. Dau voie fiecărui a critica procedura guvernului, direcțiunea politice a acestuia, atât în parlament, cât și în presă, facă-o chiar și în terminii cei mai aspri. De cătră un cetățean însă, care se bucură, vădând, cum se calcă în tină onoarea națiunii noastre, cum ne numesc barbari, cum ne amenință cu arme streine, de cătră un om, care își calcă în picioare datorințele cele mai sante față cu statul, (Aplause vii.) — de cătră astfel de oameni fie-care patriot binesimțitor se va întoarce cu despreț. (Așa e!)

Am fost în drept a aștepta dela sasi, să respingă terminii calumniatori ai „Schulvereinului“ și ai foilor germane. Am așteptat să ese din șirul lor patrioții binesimțitori și de omenie (dacă se află vre-unul între ei) să protesteze contra agitațiunilor condamnabile și să dovedească, că nu sunt denuncianți. Nimenea nu s'a arătat. Sie-și se și-o mulțamească, dacă națiunea îi învinuesce pe toți, (Așa e!) și dacă se crede, că toți sunt de o pănură.

Ungaria trebuie să arete, că ea e stăpână în casă. Activitatea Schulvereinului, ca a unei societăți, ce urmărește tendențe politice (așa e!), trebuie nimicită. Scoalele sasilor trebuie sever supravegiate, ca la timpul său să ese din ele o generațiune mai bună, mai patriotică precum e cea de față, care e destul de neconsciențioasă, jucând în afară față cu patria sa pe trădătorul, conspirând și amenințând cu arme străine.

Sperăm, că cu intrarea în vigoare a acestei legi va înceta lucrarea de sobol subterană a acestei agitațiuni nepatriotice.

Guvernul e dator a apăsa cu mână de fer agitațiunile naționalităților și a le nimici fără milă, ori unde s'ar manifesta, (aplaude) fie în țeara sasilor sau în bisericile românilor, fie ori unde. Arete-și guvernul puterea. Vață și simță agitatorii, că țeara aceasta aparține maghiarilor, și că aici alt stăpân n'are loc. (Aplause vii.)

Primesc proiectul. (Aplause vii; vorbitorului se gratulează din mai multe părți.)

(Va urma)

Operatul intitulat „Cassele de păstrare scolare“, cărui-a fi dăm loc mai la vale, am fost început al publica în Nrii 4 și 5 a. c. ai foaii noastre.

Conferințele învățătoresci din anul trecut au fost primit însărcinarea, a se pronunța asupra instituțiunei casselor de păstrare scolare, în special asupra întrebării: n'ar fi bine, să se înființeze astfel de casse pe lângă scoalele noastre profesionale?

Parte mare a învățătorilor noștri nu cunoșeau obiectul acesta și astfel nici nu s'au putut lua un conclud definitiv în conferințele trecute. În unele locuri s'a decis a se face încercare cu introducerea provisorie a casselor de păstrare, în altele locuri earăși s'a relegat obiectul pe sesiunea viitoare, adevă: la conferințele, ce se vor ține anul acesta.

Pentru de a presenta cetitorilor noștri un ce întreg într'un obiect însemnat, precum e înființarea casselor de păstrare scolare de o parte, ear' de altă pentru a da ocaziune să cunoască obiectul acesta și aceia, cari s'au prenumerat la foaia noastră numai în cuartul al II lea al anului curent, lăsăm să urmeze operatul indicat mai sus întregit.

Operatul conține multe învățături frumoase și descopere multe scăderi în viața economică, cari pot duce cu timpul la sapă de lemn. Scăderi de acestea se află și la poporul român, ele trebuiesc delăturate. Dacă e bună medicina recomandată de autorul operatului: asupra acestui lucru judece onoratul public cetitoriu.

Cassele de păstrare scolare.

(Operat cetit în conferința învățătorilor din districtul Zărandului ținută în Brad 11 August 1882 de Ioan German, învățătoriu.)

Onorată conferință! Între obiectele de discutat ale conferinței noastre, ordinate prin circulariu consistorial dtto. 6 Iulie 1882 Nr. 2655 sc. în p. b) ni s'a pus și „Inființarea casselor de păstrare scolare?“

Această cestiune pentru scoalele române de dincoace de Carpați este cu totul nouă; pentru unii dintre noi chiar străină. Și nici nu e mirare. Inființarea casselor de păstrare scolare abia a prins rădăcini și la popoarele mai înaintate în cultură ale Europei. Abia sunt vre o 5 decenii, de când ideea casselor de păstrare scolare a început a se realiza. Să nu asteptați dar dela mine, frați învățători, o disertațiune academică, ci să vă mulțămii cu câteva informațiuni nepretentive, asupra „casselor de păstrare scolare“.

Acum să mergem mai departe, arătând: ce sînt cassele de păstrare scolare? care e scopul și însemnătatea lor? istoricul și rezultatele obținute la popoarele, unde s'au introdus cassele scolare de păstrare, și în fine necesitatea de a înființa casse de păstrare scolare la poporul român, și modul cum s'ar pute înființa? Eată pre scurt, frați colegi, cu ce vî voi întreprinde câte-va clipite!

Cassele de păstrare scolare sînt nesce instituite, care se formează depunînd voluntar fie-care elev de scoală crucerii, ce i-a economisat însuși.

Se scie, că pruncii primesc dela părinți sau din alte locuri cruceri pentru satisfacerea unor plăceri copilărești d. e. pentru cumpărarea unor jucării, sau pentru unele lucruri de mîncare. Părinții mai avuți și cu deosebire cei dela cetăți adese-ori, și la diferite ocațiuni, dau pruncilor bani, de cari pot dispune după plac: țeranii însă mai arare ori dau pruncilor cruceri, bună oară cînd tatăl sau mama a vîndut ceva la vre-un tîrg cu preț ridicat, sau apoi la alte ocațiuni. Banii, ce pot să-i economiseze pruncii de scoală din ceea, ce au primit din ori ce isvor depuși la învățătorul respectiv, și administrați da cătră acesta sub o controlă solidă, sau ulteriormente administrați de casse de păstrare publice, pun basă casselor de păstrare scolare.

Principiele, care servesc de basă la înființarea casselor de păstrare se pot reduce la următoarele:

a) Ori ce deposit din partea scolarului în cassa de păstrare este totdeauna retractabil, adică pruncu, la intervenirea părinților sau tutorilor săi și poate recăpeta banii depuși.

b) Suma, ce poate să depună odată un scolaru, nu poate să treacă un anumit maximum bunăoară 40 cruceri; din contră se primesce ori cât de puțin. —

c) Administrațiunea cassei de păstrare să-și aibă bine stabilite normativele, încât asupra învățătorului să nu poată căde nici o suspiciune. —

Scopul caselor de păstrare scolare; este deprinderea elevilor de mici, în a scî păstra prisosul venitelor pentru viitoru; sau cu alte cuvinte scopul casselor de păstrare este a deda pre elev, ca să-și poată întocmi viața.

Înființarea casselor de păstrare în scoalele române este o cestiune de cea mai mare însemnătate.

Cassele de păstrare scolare, au influință asupra bunăstării individuali, asupra familiei, asupra națiunii, ele sînt tot odată un mijloc principal pentru întărirea moralității.

Renumitul bărbat de stat, Franklin, avînd în vedere bunăstarea civilor săi a ȳis: „onorabilitatea și laboarea să-ți fie soții nedespărțiți, ear în locul al doilea ȳice: spesează mai puțin decăt e venitul tîu, și vei ajunge cu timp la o stare bună.“

Laboarea și păstrarea sînt bazele existenței unui individ, precum și a unui stat. Numai aceste două au putut ridica omenimea atît materialmente, cît și spiritualmente. Fără laboare și fără păstrare este numai regres. Dacă un individ, o familie, o națiune nu produce atîta cît consumă, ajunge la proletariat. Dacă producțiunea este egală consumului, atunci e stagnațiune. Dacă omenimea din ceea, ce a produs, nu ar fi păstrat nimic, ea s'ar afla în stadiul primitiv de dezvoltare. Nu ne putem dară închipui o îmbunătățire a stărei materiale fără de a nu scî păstra: tocmai de aceea trebuie, ca pruncii încă de mici să învețe a păstra.

Și oare pentru ce să păstrăm? pentru ce să dedăm și pe prunci a păstra? La această întrebare ne dă rîspuns viața de toate ȳilele. În viața vin și timpuri de acele, cînd nu putem produce atîta, cît consumăm. Economilor li se întîmplă adese, că nu produc nici atîta, cît să li se rîsplătească lucrul, de cum să aibă venit. Timpurile sînt foarte schimbăcioase, mai multe rele decăt bune.

Omul e supus la morburî, une-ori e supus la daune, cari pot să-l aducă la sapă de lemn. Atunci și ȳice fie-care, ce bine era, să fiu păstrat ceva din trecut? Ce greutate este pentru un om, sau o familie a trăi din eleimosina altora! Cât de dejositoriu e a fi cerșitoriu!

Eată motivul, pentru ce trebuie să dedăm pe prunci a păstra. Cel ce se dedă a păstra și aduce totdeauna aminte de viitoru, și-și întocmesce astfel prezentele, ca viitorul încă să fie asigurat.

Păstrarea, ca și ori care altă virtute, pentru ca să ne-o însușim, trebuie, să o deprindem mai mult timp. În musică devine cineva mai virtuos numai prin studiu, prin deprindere; întocmai se întîmplă și cu păstrarea. Pruncii, dedându-i de mici a păstra, vor fi cu timpul cei mai buni apostoli ai renascerii unui popor.

Un prunc, carele din frageta sa etate, d. e. dela anul al șeptelea începînd va păstra câte 10—20

cruceri pe săptămână sau chiar pe lună, cînd va fi înaintat în etate va dispune de sute de floreni. Numai pe această cale oameni lipsiți de ori ce avere și-au putut face cu timpul stare.

Nu trebuie să uităm, că crucerii păstrați formează basa milionului.

În legătură cu aceasta se nasce întrebarea: cine să dedea pe prunci a păstra? Rîspunsul este ușor. În primul loc familia are sânta datorință a înveța pe prunci la păstrare. Numai puțin însă trebuie să influințeze și scoala. Învățătorii trebuie să opereze în scoală, de aici lucrul se va străplînta și în familiile, unde poate nu se pune destul pond pe virtutea păstrării, în fine, păstrarea ca virtute, va prinde rădăcini ceea ce se poate ajunge numai prin așa numitele „casse de păstrare scolare.“ Fructele acestei instituțiuni salutare le culege mai întăiu individul respectiv.

Înaintându-se însă bună starea individuală, prin aceea se lucră la înaintarea familiei și în fine la înaintarea bunei stări a națiunii. Cassele de păstrare scolare influențează asupra moralității în general. Elevul abȳice în tinerețele sale de unele plăceri momentane, pentru ca la timp de lipsă să-și poată ajuta sieși, familiei sale, sau altor nenorociți. Micul elev nu face ca „Sgărcitul risipitoriu“ a lui Alecsandri, carele își adună galbinii, spre a gusta plăcere privind la ei. El s'a dedat a-și înfrîna dorințele și voința de timpuriu, adică a pus o basă sigură formării unui caracter solid. Elevul se pregătesce de mic a scî înfrîna fluctuațiunile vieței. Numai cel ce scie păstra, va posedea avere, și numai cel ce dispune de avere poate fi independent în lucrările sale. Și apoi numai oameni independenți pot combate immoralitatea. Cînd ȳicem: om moral, caracter solid, este tocmai atît, ca și cînd am ȳice: om ce nu e avisat a trăi dela altul. Micii elevi, prin reunirea capitalelor lor la cassele de păstrare scolare, vor propaga mai departe în popor simțul de reuniune pe toate terenele. Și apoi aȳi reuniunile fac minuni.

Francusul August de Malarce, unul dintre propagatorii cei mai renumiți ai casselor de păstrare scolare, ȳice: „aceste sînt mijlocul cel mai bun, spre a îmbunătăți moravurile unei întregi națiuni.“ În statele, unde păstrarea, așa ȳicînd, a trecut în sângele națiuni, acolo toate păturile societăței, considerate după esteriorul lor, după aplicările lor în economia de casă, cu un cuvînt după modul lor de viață, sînt mai simple; ear în respect moral acolo societatea e mai scie de datorințele ei și apoi simțul de datorință are urmări asupra împlinirii cu conștientitate a datorințelor față cu familia, față cu națiunea și față cu statul.

Unde însă puterea creatoare a laboarei, a spiritului de păstrare există și lucră numai sporadic, unde preîngrijirea de venitor și adunarea de capital se manifestează numai ca excepțiuni; unde oamenii sînt dedați a trăi de aȳi pe mîne, unde cu venitele nu se poartă nici o socoteală, unde oteliterul, profesionistul, lucrătorul de aȳi cîștigă numai atîta, cît trebuie să trăească fără a se îngriji și de viitorul familiei — unde profesorul, impiegatul și toți câți trăesc din crunta sudoare a poporului rîpesc banii — la jocul de cărți — sau apoi perȳînd nopțile la sunetele musiciei între pocale; unde femeile lipsite de o creștere bună: urmînd caprițiilor modei, consumă întregă averea bărbatului pe pantlice, pe pudre (pulbere) și alte colorituri, pentru a fi adorate de cîte un perde vară: unde economul, cu pămînt de ajuns, cu vite bune de jug, cumperă bucate pe timpul secerei, fiindcă nu a scîut păstra din anul trecut; unde ospitalitatea, serbarea ȳilelor onomastice, botezul unui prunc, ospetul unui fecior sau fete degenerază în risipă fără margini, unde într'unirile de beții, și jocul de cărți a început a se lăți; unde toate aceste există: acolo moralitatea decade și cu ea bunăstarea materială a națiunii.

Poporul, la care se vor pute constata cele ȳise mai sus, e pe calea perirei. Acolo va ajuta numai o cură („radicală“). Departe de a presupune, că poporul român s'ar afla în o atare stare de decadentă, deși nu putem nega unele datini rele, ce se rîspănesc și la noi. Una însă se poate afirma, că în general: virtutea păstrării prea puțin se practicează la Români.

Cine a studiat cît de cît relațiunile sociale ale poporului nostru, cu deosebire dela 1867 incoace — de cînd sîntem sub guvernul maghiar —, acela va fi trebuit să vină la convingerea, că trebuie să înzestrăm poporul cu instituțiuni, cari să-i ridice bunăstarea materială.

Gladstone — renumitul bărbat de stat englez — vorbind despre cassele de păstrare scolare ȳice că: „nu cunoascem o instituțiune mai folositoare pentru popor“.

*) Veȳi „Pester Lloyd“ tractatul din „Schul-Sparkassen“ din Iulie 1882.

Deak, înțeleptul maghiarilor — ȳicea despre cassele de păstrare scolare, că: „sînt cele mai eficace mijloace, pentru înaintarea civilizațiunei.“

Nu mai încape, cred eu, după cele ȳise, nici o îndoială despre însemnătatea casselor de păstrare scolare în general. Dar să trecem acum la istoricul casselor de păstrare scolare; Cînd s'au înființat mai întăiu?

II.

Ca început al casselor de păstrare scolare sînt a se considera așa numitele: „cutii de păstrare“ sau „mute“ cum le ȳice poporul nostru. Aceste au existat în sinul familiilor încă în anticitate.

Mai tîrȳiu „mutele“ s'au introdus de cătră oameni generoși, în instituite filantropice, pentru susținerea pruncilor orfani, sau a altor nenorociți.

Destul va fi, să amintesc la acest loc pe pietistul Franke, carele la anul 1595 puse în odaia sa de locuit o „cutiă“ (lădufă). În această cutiă punea după voință bani, cei ce-l cercetau. Din banii depuși se susținu mai tîrȳiu „scoala de sîraci.“ Cât de departe au dus o pietistul Franke, ne spun mulțimea institutelor formate sub conducerea sa. *)

Prin secolul al 18 „cutiile de păstrare“ (cassete) chiuși, cum le ȳic Italianii) erau în us în New-York în salele de asil. În aceste cutii punea pruncii sîraci crucerii, ce putea să-i cîștige ȳiua, în schimb pentru crucerii depuși li se dădeau adăpost preste noapte, și în timp de morb.

Lucrul mergea perfecționându-se; cu toate aceste abia în secolul al 19-lea aflăm urmele unei încercări serioase pentru a se înființa „cassele de păstrare scolare.“ Și aici însă, precum și la alte instituțiuni salutare, începutul s'au făcut în Francia, patria idealelor mărețe.

În 4 Maiu 1834 directorul scoalei de stat, Dulac, înființă la scoala sa în comuna Le Mans (Sarthe) dintăiu „cassă de păstrare scolară.“ Eată ce ȳice Dulac: „între deosebitele mijloace, pe cari le-am întrebuițat, spre a pute da o educațiune morală pruncilor încredințați nouă, este unul cu deosebire, de care trebuie să ne aducem aminte: depunerea la cassa de păstrare a micilor sume, economisite de scolare. Spre a ușura încasările, am înființat la 4 Maiu în scoala noastră o cassă privată, sub privegherea autorității civile. În această „cassă privată,“ depun cruceri de crucer, elevii sumele economisite, până ce aceste se ridică la un franc, atunci banii adunați se depun în cassa de păstrare a departamentului (comitat).

Odată începutul făcut, cassele de păstrare scolare sînt astăȳi introduse, în toate statele Europene — și în America.

(Va urma).

Varietăți.

* (Lauda regimentului c. r. Nr. 31.) Într'unul din nrii nostri de mai nainte am spus pe scurt despre întîmplarea aceasta. Acum cetim în „Gaz. Tr.“ următoarele:

Majestatea Sa Împăratul, inspectând la 22 Maiu manevrele trupelor concentrate în taberă dela Bruck lângă Laita, a remas pe deplin mulțămit de buna ȳinută și de exacta și prompta executare a tuturor mișcărilor. Dar, după cum se vede dintr'un ordin de regiment din aceea ȳi, ce-l publicăm mai la vale în traducere, regimentul de infanteriă „Friederic Wilhelm“, mare-duce de Mecklenburg, Strelitz Nr. 31 a satisfăcut pe Majestatea Sa mai pe sus de toată așteptarea. Să ne bucurăm deci și să fim mândrii, căci acest regiment, ce a staționat până acum de curenđ în Sibiu, e românesc. Sînt fii ai națiunii române dimpregiurul Sibiului și din ȳeara-Oltului soldații aceia, cari au mulțămit atît de mult pe Monarchul nostru și i-au stors înalta laudă. Eată acel ordin:

„Ordin din partea regimentului de infanteriă Friederic Wilhelm, mare duce de Meklenburg Strelitz Nr. 31. în tabera dela Bruck lângă Laita la 22 Maiu 1883, sub Nr. 142.

Art. 1. Majestatea S'a c. r. apostolică, prea grațiosul nostru Impărat și suprem beliduce, după inspectarea regimentului făcută astăȳi înainte de ameaȳi a binevoit a declara corpului oficerilor, că disciplinarea regimentului, conducerea companiilor, apoi conducerea detașamentelor la lupta și instruirea lor în detail (Detail-Ausbildung) este foarte bună. În fine M. S'a c. r. apostolică a binevoit a mai exprima la primirea defilării, ce a avut loc la sfîrșitul manevrei, de repețite ori prea înalta Sa laudă. Aceste cuvinte ale prea înaltului nostru beliduce, cari onorează și desting regimentul sînt a se publica soldaților, cînd li se va da ordinul, cu aceea declarare, că comanda regimentului recunoaște neobosita lor sirguință și că le exprimă pentru acestea mulțămire nu numai în numele serviciu-

*) Veȳi „Pädagogische Bibliothek“; Franke pag. 11,

lui, ei și în numele corpului ofițerilor regimentului. Ce se atinge de mine, ca comandant al regimentului, nu pot decât să unesc cu cuvintele onoratoare de prea iubitul nostru Monarch și mulțămita mea specială către corpul ofițerilor și mai vârtos către domni comandanți de companii pentru probata și neobosita lor sirguintă. În fine trebuie să mai fac cunoscut, că Alteța Sa c. r., principele de coroană, archidele Rudolf a bine-voit a-mi declara mie cu ocaziunea defilării, că Alteța Sa c. r. a fost fericit, de a vedea regimentul și de a fi auzit măgulitoarele cuvinte ale Maiestății Sale c. r. apostolice. Tot asemenea este a se publica soldaților, că astăzi e aniversarea a 74 a a memorabilei lupte dela Aspern, la care acest regiment a luat glorioasă parte, și în carea 10 ofițeri și 130 de oameni, parte morți, parte răniți, acopereau câmpul de bătălie.

Art. 2. Astăzi după amiază nu este nici o ocupațiune și regimentul este liber de ori-ce serviciu.

Art. 3. Fie-care om are să capete astăzi la ameați din economiile de menage o jumătate de litră de „vin”.

* (In adunarea generală) a reprezentanții municipiului Sibiuului, ce se va ține în 11 Iunie 1883, se va ocupa prin alegere postul de pretor pentru cercul Cisnădiei, și postul de adjunct de pretore pentru cercul Sebeș. Competenții au să și înainteze suplicile instruite conform art. d. l. Idin an. 1883. domnului președinte la comisiunei de candidațiune.

* (Maial). De oare ce pentru maialul ascultătorilor de drepturi dela academia reg. de aici, ce va ave loc Mercuri în 6 Iunie a. c. în Dumbăvă, nu se fac invitații speciale, amicii și binevoitorii acestei scoale înalte dimpreună cu familiile lor se invită prin aceasta cu tot respectul. Începutul petrecerii cu joc va fi la 3 oare după amiază. Întâmplându-se ca timpul să nu fie favorabil maialul se va amâna pe altă zi, care apoi, pe calea publicității, se va face cunoscută. *Comitetul.*

* (Ciangăii spriginiți de reuniunea „dela crucea roșie ung.”) Cetim în „P. Ll.” de Sâmbătă că în Budapesta s'au întrunit Joi mai mulți într'o conferență. În conferența aceasta în numele reuniunii dela „Crucea roșie” deputatul dietal Em. Ivanka și consilierul ministerial Ludovic Jekel-falussy au propus a se înființa bucătării populare pentru alimentarea regulată a Ciangăilor, ca să mai poată păstra ceva din câștigul lor. Reuniunea dela „Crucea roșie” probabil spriginită de guvern, va trimite organele sale să privegheze și conducă alimentarea Ciangăilor. — Va se dică, tot și toate să pun în serviciul maghiarisărei.

* (Esamene). Eforia scoalei confesionale române greco-orientale din Sân-Petru (țeara Hațegului) invită pe toți, cari se interesează de cauza învățământului, cu deosebire în țeara scoalelor comunale, a lua parte la examenul, ce va ave loc la aceea școală în 12 Iunie a. c. st. v.

Pavel Erdebeni, paroch și președ. eforial. *George Reitescu, învățător diriginte.*

* („Furnica”, cassă de economii în Făgăraș.) Rezultatul subscripțiunei publice din 31 Mai a. c. la acțiunile societății anonime „Furnica” cassă de economii în Făgăraș este, că s'au scris cu totul 325 acțiuni, se va face prin urmare redacțiunea necesară.

Fiind deci în sensul § 150 al legii comerciale capitalul social asigurat, convocăm prin aceasta adunarea generală constituantă a societății pe ziua de **Vineri 15 Iunie a. c.** căl. nou înainte de ameați la 10 oare în Făgăraș în hotelul „Paris”.

Obiectele adunării sunt:

1. Darea de seamă a comitetului subsemnat, constatatarea subscrierii capitalului social și a răspunderii sumelor preșrișe.
2. Stabilirea definitivă a statutelor societății.
3. Constituirea societății, alegerea Direcțiunei și a comitetului de supraveghiare.

Făgăraș în 1 Iunie 1883.

Comitetul pentru fondarea societății „Furnica” cassă de economii în Făgăraș.

Alexandru Micu m. p., *Ioan Roman m. p.,*
președinte, membru al comitetului.

Societatea limbilor romane.

Ședință solemnă.

II.

Discursul dlui Castets.

Eată discursul pronunțat de dl Ferdinand Castets președintele societății limbilor romane, deschidând ședința literară a palatului de justiție.

Doamnelor și domnilor! Societatea pentru studiul limbilor romane, fundată în anul 1869, împarte azi premiurile concursului său al patrulea. Vă mărturisesc că aceste ședințe solemne ne mișcă foarte mult. Chiar simpatiile d-voastră, a căror prezență este o mărturie, fac în acest moment, ca sarcina noastră să fie mai grea.

Nu ni s'a refuzat nimic: această sală măreață, obișnuită a auzi vocile cele mai elocente, ne-a fost acordată; știința și poesia au primit să stea în giurul acestei mese pentru a ne da o încurajare publică.

Avem datorii către toți, către consiliul general din Hérault și consiliul municipal din Montpellier, a cărei liberalitate nu s'a desmășit nici odată, către dl ministru al instrucțiunei publice, care în acest an ne-a tratat cu o generozitate, pentru care îi suntem recunoscători. Cum să ne arătăm demni de toate aceste dovezi de bună-voință? Cum să răspundem la această așteptare atât de legitimă, care v'a făcut să primim invitația noastră?

— Programa acestei ședințe este prea încărcată. Avem să dăm premiuri lucrărilor filologice și operilor literare. Este interes să facem aceasta, și opinia n'are să fie judecată prin ea însăși? Nu este vre o pretensiune a se constitui astfel în areopag? Care este cugetarea noastră? În mare parte, o cunoașteți deja, dar este bine a vorbi de lucruri, asupra cărora suntem de acord. Un examen, al conștiinței întărește credința și apoi mărturisirile publice sînt indestul de rari pentru a ne fi permis să profităm de ele.

Studiem limbile romane, adică limbile născute din cea latină, în toate momentele dezvoltării lor, limuzinul și provansalul trubadurilor, normandul și picardul, languedocianul și franțuzescul contimporanilor noștri. Limba română de pe malurile Dunării, cea catalonă de pe marginile Ebrului, cea toscană de pe marginile Arnului ne par asemenea demne de interes. Familia limbilor neo-latine este atât de numeroasă, atât de bogată, un domeniu de lucrat atât de întins, încât găsim neconținut materie de a face cercetări noi. Fie vorba de publicarea textelor vechi și de studiul dialectelor, cari se vorbesc acum, fie vorba de istoria conjugării franceze sau de gramatica limuzină (unul din contrații noștri cei mai învățați îmi permite de a cita aceste opere clasice), aplicăm procedurile riguroase ale filologiei moderne.

Ne încercăm să contribuim la progresul unei științe al cărei leagăn fu în Franța, care a crescut în străinătate, dar care în fine ne-a revenit și care trebuie să o ficsăm între noi.

Aceasta este o iluziune? Credem că cunoștința precisă, așa numitele patois numindu-le astfel cu numele lor vulgar este cheia multor chestiuni grele: așa dar pentru a dobândi această cunoștință precisă nu ne aflăm în cele mai bune condițiuni? Aceasta este cuvântul, pentru care punem la concurs chestiunea privitoare la studiul gramatical dialectelor meridionale. Cu ajutorul bunei-voințe a amicilor noștri vom aduna astfel monograme adesea foarte însemnate, materialuri, de cari poate alții vor profita, dar a căror folosință nu va pute să fie contestată. Recompensăm, este adevărat, opere științifice de valoare mai mare, edițiuni savante, texte însemnate, și câte odată premiurile noastre se duc departe, foarte departe peste otarele noastre până în Portugalia pentru a onora lucrările, pe cari autori lor au bine-voit a ni le supune.

Astfel, societatea noastră devine un punct de legătură, la care tind bunele voințe răspândite, cari sînt deșteptate susținute prin încrederea, că vor fi aci prețuite și încurajate. Aceste concursuri sînt ca un simbol al vieții noastre ordinare. După cum Revista noastră este deschisă tuturor comunicărilor interesante, și în dările noastre de seamă căutăm să dăm dreptate tuturor acolora, cari lucrează serios, ori-care ar fi naționalitatea sau limba lor tot asemenea prin concursurile noastre ne forțăm să propagăm obiceiul cercetării prin răbdare și al discușiunei lămurite. În ochii celor mai mulți filologia romană n'a dat încă destule dovezi. Aceasta este o prejudecată, pe cari căutăm să o combatem, arătându-o la lucru astfel, după cum este, simplă cătu-și de puțin desprețuitoare, gândindu-se numai a da cunoștință exactă a faptelor bine clasate și bine înțelese; credem că va dobândi astfel în opinia tuturor locul foarte onorabil, care i se datorește, căci filologia nu este alt ceva decât gramatica:

La gramair qui sait régenter jusqu'aux rois
Et les fait la main haute obéir à ses lois.

Pentru-că Revista noastră, concursurile noastre fac un loc și operilor literare, aparțină ele prosei, sau poeziei, ne adresăm de preferință autorilor languedocieni. Felibrii sînt amicii, colaboratorii noștri. Sînt mândri, dlor că neșce modești erudiți ar pute ei să viseze o întâlnire mai fericită, decât aceea de a ave lângă dinșii această falangă generoasă, în care renasce sufletul trubadurilor și a căror inspirație curată și nobilă ne dă o poezie populară cu adevărat demnă de acest nume? Dar luăm cuvânt de languedocian în sensul său cel mai larg, și dacă ședințele noastre se țin la Montpellier, aproape de piața Canourpue, chemăm în schimb toate dialectele acestui idiom meridional, care se vorbesc tot atât de bine în Catalonia ca în Piemonte, în Dauphiné și în Provence ca în Limousin. Și ceea cu

a făcut mai lesnicioasă această înțelegere cu poeții noștri moderni, este că ei se ocupă cu o îngrijire extremă de puritatea limbajului. Au iubirea și respectul vorbeii dulci ai părinților lor, și aceasta este o dovadă despre această răbdare curagioasă, cu care cel mai ilustru dintre ei — numesc, pe Frédéric Mistral — redigează dicționarul dialectelor vîi din Meađa-đi, sarcină imensă și delicată, pe care singur este în stare să o ducă la un bun sfârșit.

Aceasta este programa societății noastre dela înființarea ei, programă, care ne-a fost dictată, în același timp, de simțământul cerințelor științei și de ambițiunea de a face să profite filologia de isoavoarei, ce ne putea da un centru de acțiune. Vom urma pe aceeași cale, sperând că vom plăti astfel datoria de recunoștință, pe care am contractat-o cu cei, cari se interesează de studiile noastre. Vom rămâne filologi, rămânând a semenea amicii poeților d-voastră; le vom cere să urmeze cu o asociațiune, care ne-a fost atât de folositoare, vom ceti plăcutile lor versuri alături cu prosa noastră de gramatici, fără a sacrifica nimic din rigoarea tehnică a cercetărilor noastre asupra istoriei limbilor neo-latine. Nu scim, care poet oriental a đis: Nu sînt trandafir, dar i-am respirat mirosul. Ei bine, avem ambițiunea de a voi ca din seria deja lungă a publicațiilor noastre, unde s'a făcut și știință parte într'un mod foarte larg, să ese o aromă plăcută de poezie tină și vie.

Și dați-mi voce să sfârșesc printr'un cuvânt și să asigur pe cei, cari lasă să se respăndească oare-care nelinișce în privința literaturii meridionale. Vechea și glorioasa noastră unitate francesă n'a suferit nici odată din cauza deosebirii dialectelor provinciale. În câte-va părți se scie două limbi, dar Flamanđii și Languedocianii, Bascii și Bretonii, simt foarte bine că nu sînt de cât un popor; iubesc limba lor ereditară, obiceiurile lor locale, dar fie-care ar repeta cu lealitate și cu mîna pe inimă aceste cuvinte ale poetului provansal Félix Gras, cuvinte, cari au un ecou la compatrioții lui Ney și lui Kléber.

*J'aime mon village plus que ton village,
J'aime ma Provence plus que ta provenence,
J'aime la France plus que tout!*

Domnilor! Societatea vă primesce azi în doliu. Esclintele nostru secretar, bunul, învățatul și plăcutul Boucherie ne a fost răpit. Câte-va oare mai nainte de moartea sa, seca tot cei mai rămănea din puterile sale pentru a pregăti această ședință.

El fusese unul din fundatorii Societății noastre, i-a dat putem đice cei din urmă 14 ani ai vieții. Mai toți dintre d. v. îl cunoseau și iubeau. Suvenirea sa va fi în totdeauna presinte acolo, unde se vor întruni amicii de studiu pentru cari a făcut atât de mult.

Anul acesta cu adevărat crud a lovit pe încă unul din contrații noștri, care asemenea, ne a dat colaborarea sa în ori-ce impregiurare, ca o abnegare fără rezervă Rogue-Ferrier a perdut pe tatăl său, sînt acum câteva ăile și nu poate să ia parte la serbătorile noastre. Sciți întimitatea frățească, care domnesce între noi și nu veți fi surprinși de această espresiune publică pentru împărțășirea durerii unuia din acei, căruia îi datorim mai mult.

Mai nainte de a ceda locul președintelui nostru de onoare am să comunic întrunirii câte-va scrisori, cari sînt de natură a o interesa.

„Românu” după „Messenger du Midi”

Loterie.

Sâmbătă, 2 Iunie 1883.

Viena:	46	11	65	63	74
Timișoara:	12	53	58	67	37

Bursa de Viena și Pesta.

Din 2 Iunie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.40	120.30
Renta de aur ung. de 4%	88.30	88.15
Renta ung. de hârtie	86.65	86.50
Imprumutul drumurilor de fer ung.	137.75	137.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	91.30	91.50
II emisiune de obligațiuni de stat dela drumul de fer orient. ung.	112.75	113.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.80	95.50
Obligațiuni ung. de rescumpărarea pământului	99.75	99.75
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorjire	98.70	98.50
Obligațiuni urbariale temeziene de	99.—	98.75
Obligațiuni urb. temez. cuasulă sorjire	97.30	98.—
Obligațiuni urbariale transilvane	99.—	98.75
Obligațiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea decimei de vin	97.40	97.50
Sorți de stat dela 1860	134.50	134.5
Sorți unguresci cu premii	114.80	114.—
Sorți de regularea Tisei	109.70	109.75
Acțiuni de bancă austro-ung.	837.—	837.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	293.—	291.75
Acțiuni de credit austr.	295.40	293.50
Datorii de stat austriacă în hârtie	78.35	78.10
Datorii de stat austr. în argint	78.80	98.70
Renta de aur austriacă	98.95	78.75
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina”	—	100.30
London (pe polița de trei luni)	120.—	120.05
Argint	—	—
Galbin	5.66	5.66
Napoleon	9.52	9.51
100 marce nemșeci	58.50	58.50